

Uutistiedote

EU:n Lissabonissa sijaitsevalta huumevirastolta

EUROOPAN HUUMERAPORTTI 2023: KESKEISET KOHDAT

Huumeiden tarjonnan ja käytön monipuolistuminen aiheuttaa Euroopalle uusia haasteita

(16.06.2023, LISSABON – **JULKAISTAVAKSI AIKAISINTAAN klo 12.00 Lissabonin aikaa | klo 13.00 Brysselin/Keski-Euroopan aikaa**) Huumeiden tarjonnan ja käytön monipuolistuminen aiheuttaa huumeapolitiikalle ja terveydenhuollolle uusia haasteita Euroopassa. Muun muassa tämä seikka käy ilmi **Euroopan huumausaineiden ja niiden väärinkäytön seurantakeskuksen (EMCDDA)** tänään Brysselissä julkaisemasta **Euroopan huumeraportista 2023: Suuntauksia ja muutoksia** ⁽¹⁾. Raportissa esitetään uusin katsaus huumeilanteeseen Euroopassa ja tarkastellaan keskeisiä suuntauksia ja uusia uhkia.

Huumausaineita on edelleen runsaasti saatavilla kaikissa aineityypeissä, ja laittomien huumeiden tuotanto laajenee ja monimutkaistuu entisestään Euroopassa. Huumeita käyttävät ihmiset altistuvat nykyään entistä useammille psykoaktiivisille aineille, jotka ovat usein erittäin voimakkaita ja puhtaita. Koska näitä aineita voidaan myydä samannäköisinä jauheina tai pillereinä, käyttäjät eivät välttämättä tiedä, mitä he ottavat. Raportissa korostetaan, että tarvitaan tehokkaita riskiviestintästrategioita, joilla kuluttajia varoitetaan uusiin aineisiin, lääkkeiden yhteisvaikutuksiin ja voimakkaisiin tuotteisiin liittyvistä terveyshaitoista.

Analyysissä käsitellään useita erilaisia laittomia huumausaineita opioideista ja stimulanteista uusiin kannabistuotteisiin ja dissosiativiisiin huumeisiin (esim. ketamiiniin). Siitä saadaan myös päivitettyä tietoa uusista psykoaktiivisista aineista, jotka ovat edelleen kansanterveydellinen haaste Euroopassa. Vuonna 2022 EU:n varhaisvaroitusjärjestelmässä (EWS) raportoitiin ensimmäistä kertaa 41 uudesta huumeesta. Näin seurantakeskuksen valvomien uusien psykoaktiivisten aineiden kokonaismäärä nousi 930:een.

Sisäasioista vastaava Euroopan komission jäsen Ylva Johansson toteaa seuraavaa: ”Huumausaineisiin liittyvä järjestäytyneet rikollisuus on suuri uhka yhteiskunnalle. Olen syvästi huolissani siitä, että Euroopassa nykyisin käytettävät aineet voivat olla terveydelle vieläkin haitallisempia kuin aiemmin. *Euroopan huumeraportissa 2023* kuvataan, miten jäsenvaltiot takavarikoivat ennätysmääriä laittomia huumeita. Äskettäisillä vierailuillani Euroopan merisatamiin ja Latinalaiseen Amerikkaan kävi selväksi, että huumekauppiat jatkavat soluttautumista toimitusketjuihin, käyttävät työntekijöitä hyväksi ja vaikuttavat kielteisesti yhteisöihin väkivallan ja korruption kautta. EU:n on ratkaisevan tärkeää tehdä kolmansien maiden kanssa yhteistyötä huumekaupan maailmanlaajuisessa torjunnassa. EMCDDA:n toimeksiannon vahvistaminen ja sen kansainvälisen roolin edistäminen tapahtuu nyt myös sopivaan aikaan. Näin virasto pystyy pysymään tämän kehittyvän huumeongelman tahdissa.”

Raportissa korostetaan, että rikosteknisiä ja toksikologisia tietoja on parannettava, jotta voidaan ymmärtää aiempaa paremmin uusien ja voimakkaiden synteettisten aineiden, huumeeseosten, väärennetyjen aineiden, muuttuvien huumausainemarkkinoiden ja käyttötapojen aiheuttamia uhkia. Virasto perustaa vuonna 2024 uuden toimeksiantonsa mukaisesti rikosteknisten ja toksikologisten laboratoriorien eurooppalaisen verkoston vahvistamaan valmiuksia tällä alalla ⁽²⁾.

EMCDDA:n johtaja Alexis Goosdeel toteaa seuraavaa: ”Tämänvuotinen raportti on meille karu muistutus siitä, että huumeongelmia esiintyy kaikkialla yhteiskunnassa. Se voidaan tiivistää seuraavasti: *Kaikkialla, kaikkea, kaikille (Everywhere, Everything, Everyone)*. Vakiintuneita huumeita on nyt laajasti saatavilla, ja uusia vahvoja aineita ilmestyy edelleen. Huumemarkkinoilla voi esiintyä lähes mitä tahansa ainetta, jolla on

psykoaktiivisia ominaisuuksia, usein väärin merkittynä tai sekoitettuna. Siksi laittomat huumeet voivat vaikuttaa kaikkiin ihmisiin joko suoraan käytön kautta tai epäsuorasti niiden perheisiin, yhteisöihin, instituutioihin ja yrityksiin kohdistuvien vaikutusten vuoksi. Ne myös altistavat kansalaisia entistä enemmän huumeisiin liittyvälle väkivallalle ja sen seurauksille. Tänäpä tuodaan esiin stimulanttien, synteettisten huumeiden ja uusien kannabistuotteiden aiheuttamia haasteita. Rikosteknisen ja toksikologisen testaamisen lisääminen on ratkaisevan tärkeää, jotta uusien uhkien havaitsemista voidaan parantaa ja kansanterveys turvata. Lisäksi on panostettava aiempaa enemmän palveluihin, joita nyt tarvitaan entistä monipuolisempiin ja monimutkaisempiin tarpeisiin vastaamiseksi.”

Kannabispoliitiikan uudet kehityssuuntaukset monimutkaisilla markkinoilla

Kannabispoliitiikan soveltamisala on vähitellen laajentumassa Euroopassa. Se koskee nyt laittoman kannabiksen torjunnan lisäksi myös kannabiksen ja kannabinoidien sääntelyä hoitokeinoja ja muita käyttötarkoituksia (esim. kosmetiikka, elintarvikkeet) varten.

Tällä hetkellä viisi EU:n jäsenvaltiota (**Alankomaat, Luxemburg, Malta, Saksa ja Tšekki**) sekä **Sveitsi** ovat ottamassa käyttöön tai suunnittelevat ottavansa käyttöön uusia toimintamalleja viihdekäyttöön tarkoitettun kannabiksen tarjonnan sääntelyyn. Nämä raportissa esitetyt muutokset osoittavat, että seurantaan ja arviointiin on panostettava, jotta niiden vaikutus kansanterveyteen ja turvallisuuteen pystytään ymmärtämään täysin ⁽³⁾.

Kannabis on edelleen Euroopan eniten käytetty laiton huumausaine. Kannabista käytti viime vuonna arviolta 8 prosenttia (22,6 miljoonaa) eurooppalaisista (15–64-vuotiaista) aikuisista. Vuonna 2021 EU:ssa takavarikoidun hasiksen (816 tonnia) ja marihuanan (256 tonnia) määrät olivat korkeimmillaan kymmeneen vuoteen, mikä viittaa siihen, että huumetta on saatavilla paljon. Vuonna 2021 arviolta 97 000 asiakasta hakeutui Euroopassa jonkinlaiseen huumehoitoon kannabiksen käyttöön liittyvien ongelmien vuoksi.

Uudet kannabistuotteet aiheuttavat haasteita kansanterveydelle. Joitakin laittomilla markkinoilla luonnollisena kannabiksena myytäviä tuotteita on voitu vääräntää voimakkailla [synteettisillä kannabinoideilla](#), mikä aiheuttaa myrkytysriskin. Erittäin voimakkaat uutteen ja syötävät tuotteet on myös yhdistetty sairaaloiden päivystyksissä esiintyneisiin akuutteihin myrkytyksiin.

Vuonna 2022 **heksahydrokannabinolista (HHC)** tuli ensimmäinen puolisynteettinen kannabinoidi, josta raportoitii EU:ssa. Sitä havaittiin kahdessa kolmasosassa jäsenvaltioista, ja joissakin EU-maissa sitä myydään niin sanottuna kannabiksen laillisena vaihtoehtona ⁽⁴⁾. Heksahydrokannabinolia on seurattu EU:n varhaisvaroitujärjestelmässä (**EWS**) intensiivisesti lokakuusta 2022 lähtien, jotta Eurooppaan mahdollisesti kohdistuvia riskejä voitaisiin ymmärtää aiempaa paremmin.

Ennätysmäärä kokaiinitakavarikkoja ja kasvavia huolia synteettisten stimulanttien käytöstä

Kokaiinia on tällä hetkellä paljon saatavilla muun muassa siksi, että sitä salakuljetetaan Euroopan merisatamien kautta suuria määriä kaupallisissa konteissa. Tämän tilanteen pelätään lisäävän kokaiinin käyttöä, terveyshaittoja ja huumeisiin liittyvää rikollisuutta.

EU:n jäsenvaltiot takavarikoivat vuonna 2021 ennätyselliset 303 tonnia kokaiinia. **Belgian** (96 tonnia), **Alankomaiden** (72 tonnia) ja **Espanjan** (49 tonnia) osuus takavarikoidusta kokonaismäärästä oli lähes 75 prosenttia. Vuoden 2022 alustavista tiedoista käy ilmi, että Antwerpenissa, joka on Euroopan toiseksi suurin merisatama, takavarikoidun kokaiinin määrä nousi 110 tonniin, kun se vuonna 2021 oli 91 tonnia. Näyttö viittaa siihen, että järjestäytyneet rikollisryhmät käyttävät yhä useammin myös pienempiä satamia muissa EU-maissa ja EU:n naapurimaissa. Laittoman kokaiinin valmistuksen merkitys EU:ssa kasvaa. Vuonna 2021 purettiin 34 kokaiinilaboratoriota (23 vuonna 2020), joista osa oli laajoja.

Kokaiini on Euroopan yleisimmin käytetty laiton stimulantti. Sitä käytti viime vuonna noin 1,3 prosenttia (3,7 miljoonaa) eurooppalaisista (15–64-vuotiaista) aikuisista. Se oli sairaaloiden päivystyksissä vuonna 2021 esiintyneisiin akuutteihin myrkytyksiin useimmin liittynyt aine. Se mainittiin 27 prosentissa tapauksista. Joitakin merkkejä on myös siitä, että kokaiinin pistokäyttö ja crack-kokaiinin käyttö ovat yleistymässä

syrytyneiden ryhmien keskuudessa joissakin maissa. Siksi haittojen vähentämiseen tähtäviä toimia on lisättävä. Crackiin liittyvään hoitoon hakeutui vuonna 2021 arviolta 7 500 henkilöä.

Laittomilla markkinoilla nykyisin saatavilla olevien synteettisten stimulanttien valikoiman laajeneminen lisää kansanterveyteen kohdistuvia riskejä. Amfetamiini on pitkään ollut Euroopassa yleisimmin käytetty synteettinen stimulantti. On kuitenkin merkkejä siitä, että sekä metamfetamiinin että **synteettisten katinonien** vaikutus stimulantteihin Euroopassa liittyviin ongelmiin on kokonaisuudessaan kasvanut.

Raportissa todetaan myös, että stimulantteja käytetään nyt aiempaa useammin pistämällä, joskus yhdessä heroisiin tai muiden opioidien kanssa. Huumausaineiden pistokäyttöä koskevien tapojen muuttumiseen liittyvien haittojen ymmärtäminen on keskeistä suunniteltaessa toimenpiteitä, joilla vähennetään tähän käyttäytymiseen liittyviä haittoja.

Vähemmän tunnettujen aineiden mahdolliset terveysriskit

Ketamiini, jota käytetään nukutus- ja kipulääkkeenä lääketieteessä, on joissakin piireissä vakiintunut entistä enemmän viihdekäyttöhuumeeksi. Sitä nuuskataan yleisesti, ja joskus sitä lisätään muihin huumeisiin, kuten MDMA-jauheisiin ja -tabletteihin. Ketamiinin pitkäaikaiskäyttäjillä voi esiintyä terveysongelmia (esim. rakkovaurio).

Typpioksiduulin (ilokaasun) viihdekäytön lisääntyminen joissakin osissa Eurooppaa aiheuttaa terveyshuolia. Tätä huumetta näyttää nyt olevan aiempaa helpommin saatavilla, ja se on halvempaa ja suosittumpaa joidenkin nuorten keskuudessa. Äskettäin julkaistussa **EMCDDA:n** katsauksessa ⁽⁵⁾ tuotiin esiin siihen liittyviä riskejä. Näitä riskejä voivat olla muun muassa myrkytykset, palovammat ja keuhkovammat sekä joskus pitkään käytettäessä hermovauriot. Tähän aineeseen on erittäin perusteltua puuttua huumausaineiden ennaltaehkäisyyn ja haittojen vähentämiseen liittyvien palvelujen työssä. Aineen myyntiä ja käyttöä koskevat sääntelytavat vaihtelevat maittain.

Tänään julkaistussa raportissa käsitellään myös kasvavaa kiinnostusta psykedeelisten lääkkeiden tarjoamiin hoitomahdollisuuksiin. Vaikka näiden aineiden mahdollisuuksista erilaisten mielenterveysongelmien hoidossa tehdään lupaavaa tutkimusta, raportissa tuodaan esiin riski siitä, että EU:ssa ja muualla toteutetaan sääntelemättömiä ohjelmia. Kasvava kiinnostus tätä aihetta kohtaan voi lisätä aineiden kokeellista käyttöä ilman lääketieteellistä tukea. Se voi puolestaan aiheuttaa riskin joillekin heikossa asemassa oleville ihmisille.

Euroopan opioidiongelmien kasvavat

Heroiini on edelleen Euroopan yleisimmin käytetty laiton opioidi, mutta joillakin aloilla ollaan yhä huolestuneempia synteettisten opioidien käytöstä. Monet synteettiset opioidit ovat erittäin voimakkaita ja aiheuttavat myrkytys- ja hengenvaaran. Tuhansien annosten tuottamiseen tarvitaan vain pieniä määriä, minkä vuoksi ne voivat olla tuottoisa aine järjestäytyneille rikollisryhmille.

Euroopan huumemarkkinoille ilmestyy jatkuvasti uusia valvomattomia synteettisiä opioideja. Vuoden 2009 jälkeen niitä on tunnistettu yhteensä 74. Viime vuosina useimmat EU:n varhaisvaroitusjärjestelmässä (**EWS**) raportoidut uudet opioidit ovat olleet erittäin voimakkaita **bentsimidatsolia** (nitatseeniä) sisältäviä opioideja. **Pohjois-Amerikkaan** verrattuna uusilla synteettisillä opioideilla (esim. fentanyylijohtannaisilla ja nitatseeneillä) on tällä hetkellä melko pieni rooli Euroopan huumemarkkinoilla kokonaisuudessaan, mutta joissakin maissa ne ovat merkittävä ongelma.

Uudet synteettiset opioidit (muun muassa bentsimidatsolit ja fentanyylijohtannaiset) on yhdistetty yliannostuskuolemien lisääntymiseen **Baltian maissa**. **Virossa** on havaittu uusia synteettisiä opioideja seoksissa, jotka sisältävät bentsodiatsepiiniä ja eläimille tarkoitettua rauhoittavaa ainetta **ksylatsiiniä**. Bentsodiatsepiiniä sisältävä yhdistelmä tunnetaan nimellä **”benzo-dope”** ja ksylatsiiniä sisältävä nimellä **”tranq-dope”**. Ne on yhdistetty yliannostuskuolemiin **Pohjois-Amerikassa**. Raportissa todetaan seuraavaa: **”... vaikka ongelmat tällä alalla ovatkin tällä hetkellä melko vähäisiä, tämä aineryhmä on uhka, jonka merkitys eurooppalaisten terveydelle ja turvallisuudelle voi jatkossa kasvaa”**.

Heroiinin saatavuus näyttää tällä hetkellä pysyvän suurena. Vuonna 2021 EU:n jäsenvaltioiden takavarikoiman heroisiin määrä yli kaksinkertaistui 9,5 tonniin, ja **Turkki** takavarikoi ennätyselliset 22,2 tonnia. Lähes kaikki Euroopassa kulutettu heroini on peräisin **Afganistanista**, jossa taleban ilmoitti huhtikuussa 2022 kieltävänsä

oopiumiunikon viljelyyn. Vaikka on liian aikaista sanoa, miten kielto vaikuttaa Euroopan heroiniinimarkkinoihin, tämän huumeen saatavuuden heikkenemisen pelätään voivan aiheuttaa synteettisten opioidien tarjonnan ja kysynnän kasvua.

Johtopäätöksensä **EMCDDA:n hallintoneuvoston puheenjohtaja Franz Pietsch** toteaa seuraavaa: ”Tänään julkaistussa raportissa on olennaisia tietoja, joiden avulla saadaan strateginen näkemys Euroopan huumausainetilanteesta ja sen vaikutuksista kansanterveyteen ja turvallisuuteen. Raportin julkaiseminen osuu käänteentekevään ajankohtaan, jolloin seurantakeskus valmistautuu uuteen toimiksiintoon ja uuteen tulevaisuuteen. Odotamme mielenkiinnolla tämän lupaavan uuden tehtävän täytäntöönpanoa. Sen myötä virasto laajentaa seurantavalmiuksiaan, parantaa EU:n valmiutta ja auttaa kehittämään osaamista huumausaineiden torjunnassa toteutettavien toimien parantamiseksi.”

⁽¹⁾ Lisätietoa *Euroopan huumeraportista 2023*, ks https://www.emcdda.europa.eu/event/2023/06/launch-event-european-drug-report-2023_en. Raportissa kuvataan huumeilannetta vuoden 2022 loppuun asti. Se perustuu vuoden 2021 tietoihin ja mahdollisuuksien mukaan vuoden 2022 tietoihin.

⁽²⁾ Vuonna 2024 EMCDDA:sta tulee Euroopan unionin huumevirasto (EUDA), ja sen [toimeksianto laajenee](#).

⁽³⁾ https://www.emcdda.europa.eu/publications/faq/cannabis-laws-europe-questions-and-answers-for-policymaking_en

⁽⁴⁾ https://www.emcdda.europa.eu/news/2023/new-cannabinoid-hhc-spotlight-market-evolves_en

⁽⁵⁾ https://www.emcdda.europa.eu/news/2022/11/no-laughing-matter-new-report-shows-rise-recreational-use-nitrous-oxide_en